

Fredrika Bremer-förbundets remissvar till SOU 2025:121: Bodelning och betänketid – en effektivare process

Fredrika Bremer-förbundet tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet Bodelning och betänketid – en effektivare process (SOU 2025:121).

Fredrika Bremer-förbundet är Sveriges äldsta kvinnoförbund och en partipolitiskt och religiöst obunden kvinnorättsorganisation. Förbundet verkar för kvinnors och mäns jämställdhet inom samhällets alla områden. Ett särskilt fokus ligger på ekonomisk jämställdhet och ekonomiskt våld, eftersom kvinnors ekonomiska förutsättningar påverkar möjligheten till självständighet, trygghet och frihet genom hela livet.

Fredrika Bremer-förbundet välkomnar den omfattande översyn som gjorts av reglerna kring bodelning och betänketid. Det är angeläget att modernisera lagstiftningen så att den bättre speglar dagens samhälle och stärker skyddet för den som vill lämna en relation.

Vi vill särskilt framhålla att ekonomisk ojämställdhet mellan kvinnor och män får långtgående konsekvenser vid separation. Kvinnor lämnar i genomsnitt ett äktenskap med en svagare ekonomisk position än män, vilket är en direkt följd av den ojämställda fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete. Detta påverkar kvinnors livslånga inkomster, pensioner och möjligheter att skapa ekonomisk trygghet.

Mot denna bakgrund är det avgörande att bodelningsprocessen inte förstärker redan existerande ojämlikheter.

Sammanfattning av våra huvudsakliga synpunkter

Fredrika Bremer-förbundet:

- tillstyrker i huvudsak förslagen om en mer effektiv och rättssäker bodelningsprocess
- välkomnar särskilt stärkta befogenheter för bodelningsförrättare
- ser mycket positivt på förbättrad ersättningsgaranti och åtgärder som stärker den ekonomiskt svagare parten
- anser att möjligheten till förskott av bodelningslott och att frångå lika kostnadsfördelning är centrala reformer
- tillstyrker införandet av en tidsram för bodelningsprocessen
- avstyrker att betänketid ska kvarstå för par med barn under 16 år

Övergripande synpunkter

Vi vill betona att en utdragen och kostsam bodelningsprocess i praktiken kan innebära att den ekonomiskt svagare parten tvingas avstå från sina rättigheter. Att hamna i en situation där man saknar ekonomiska resurser att driva sin sak, eller riskerar att förlora delar av sin egendom för att processen blir för betungande, är inte förenligt med grundläggande rättssäkerhet.

Den typ av situation som många kvinnor vittnar om kan närmast beskrivas som Kafkaartad, där komplexitet, tidsutdräkt och ekonomiska hinder samverkar till att urholka deras faktiska rättigheter.

Det är därför positivt att utredningen tydligt adresserar dessa problem.

Bodelningsprocessen

Stärkta befogenheter för bodelningsförrättare

Fredrika Bremer-förbundet tillstyrker förslagen om att ge bodelningsförrättare utökade verktyg, såsom:

- krav på uppgiftslämnande
- möjlighet till vitesföreläggande
- möjlighet att inhämta uppgifter från tredje part
- stupstocksföreläggande
- möjlighet att avgöra bodelningen trots bristande medverkan

Dessa åtgärder är nödvändiga för att motverka strategisk förhaling och obalans i maktförhållanden mellan parterna.

Tidsramar i bodelningsprocessen

Vi är mycket positiva till införandet av en tidsram för bodelningsprocessen, inklusive skyldigheten att redovisa skäl om processen överstiger nio månader.

En bortre parentes för processen är av stor betydelse, inte minst för att minska utrymmet för ekonomiskt och psykiskt tryck genom utdragna förfaranden.

Ekonomiska förutsättningar och ersättningssystem

Vi välkomnar förslagen om:

- förbättrad ersättningsgaranti
- höjda inkomstgränser
- ett utökat antal ersättningsbara timmar

Dessa förändringar är viktiga för att säkerställa att även ekonomiskt svagare parter har reell möjlighet att tillvarata sina rättigheter.

Åtgärder som stärker den ekonomiskt svagare parten

Vi ser särskilt positivt på:

- möjligheten till förskott av bodelningslott
- möjligheten att frånga principen om lika kostnadsfördelning

Dessa förslag har potential att i praktiken utjämna maktbalansen mellan parterna och möjliggöra en mer rättvis process.

Betänketid vid äktenskapsskillnad

Betänketid för par med barn under 16 år

Fredrika Bremer-förbundet avstyrker förslaget att behålla betänketid i dessa fall.

Vi delar inte utredningens bedömning att de argument som anförs är tillräckligt starka. Att vissa par väljer att inte fullfölja en skilsmäsoansökan utgör inte ett tillräckligt skäl för att upprätthålla en obligatorisk väntetid. Par som ångrar sig har alltid möjlighet att ingå äktenskap på nytt.

Risker med betänketid ur ett jämställdhetsperspektiv

Fredrika Bremer-förbundet anser att betänketiden bör avskaffas i sin helhet.

Utredningens förslag innebär att betänketiden tas bort i vissa fall, men kvarstår när det finns barn under 16 år. Vi menar att denna uppdelning inte är ändamålsenlig. Betänketiden som sådan bygger på en föreställning om att staten bör ge utrymme för eftertanke innan ett äktenskap upplöses. I praktiken riskerar den i stället att upprätthålla situationer där en part

redan har fattat beslut om separation men ändå tvingas kvarstå i en rättslig och ekonomisk gemenskap.

Ur ett jämställdhetsperspektiv är detta särskilt problematiskt. Den period som betänketiden utgör innebär ofta en förhöjd risk för olika former av maktutövande, kontroll och våld. När en separation har initierats förändras maktbalansen i relationen, och det är väl belagt att just denna fas kan vara särskilt utsatt. Att då förlänga perioden genom lagstiftning riskerar att förstärka utsattheten, snarare än att skydda.

Vi delar utredningens bedömning att något särskilt undantag från betänketiden vid våld inte bör införas. Ett sådant undantag skulle vara svårt att tillämpa i praktiken, eftersom det förutsätter bedömningar av exempelvis psykiskt eller ekonomiskt våld. Det skulle dessutom riskera att skapa en parallell process som i sig kan bli både tidskrävande och integritetskänslig, utan att ge ett effektivt skydd.

Detta understryker snarare behovet av att avskaffa betänketiden som konstruktion. I stället för att försöka identifiera vilka som ska undantas bör lagstiftningen utgå från att vuxna människor är kapabla att fatta egna beslut om att avsluta ett äktenskap.

Argumentet att vissa par annars inte skulle fullfölja sin skilsmäsoansökan är inte tillräckligt för att motivera en obligatorisk väntetid. Par som ångrar sig har alltid möjlighet att fortsätta sin relation och, om de så önskar, ingå äktenskap på nytt. Risken för negativa konsekvenser i sådana fall är avsevärt mindre än de risker som betänketiden medför för den som vill lämna en relation.

Mot denna bakgrund avstyrker Fredrika Bremer-förbundet förslaget att behålla betänketid för par med barn under 16 år och föreslår att betänketiden avskaffas i sin helhet.

Uppföljning och utvärdering

Avslutningsvis vill vi understryka vikten av att reformen följs upp systematiskt.

Det är centralt att:

- analysera hur reglerna påverkar ekonomisk jämställdhet
- följa upp om bodelningsprocesser faktiskt blir kortare och mer rättssäkra
- säkerställa att den ekonomiskt svagare parten i praktiken stärks